

Педченко Н.С., к.е.н., доцент

Лугівська Л.А., здобувач

Полтавський університет економіки і торгівлі, Україна

НАПРЯМИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ ВІДПОВІДНО ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інтеграція України до європейських структур є стратегічною метою нашої країни, що дозволить реалізувати національні інтереси та зміцнити позиції у світі. Саме орієнтація на європейські держави та інституції дозволить Україні ввійти до кола розвинутих держав світу.

Сучасна українська податкова політика повинна орієнтуватись на побудову стабільної та зрозумілої системи оподаткування, забезпечення збалансованості інтересів держави та платників податків. Дуже важливим аспектом є створення єдиних справедливих, прозорих та зрозумілих правил нарахування та сплати податків в державі.

На сьогодні можна виділити декілька основних напрямків реалізації податкової політики України на шляху до євроінтеграції:

1. Наближення податкового законодавства України до норм країн ЄС для зміцнення економічних зв'язків між сторонами. У цьому напрямку прийнято Податковий кодекс, здійснюється ратифікація міжнародних договорів щодо усунення подвійного оподаткування та запобігання податковим злочинам; розробляються національні стандарти у сфері трансфертного ціноутворення. Так, у 1998 році після ратифікації Парламентом набула чинності Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною, основна мета якої – створення правової бази для інтеграції України до ЄС [1].

Це сприятиме подальшому зростанню української економіки та поступовому зростанню добробуту громадян до рівня країн ЄС,

стимулюватиме підприємницьку активність. Адаптація податкового законодавства є правою основою інтеграції України до ЄС.

2. Удосконалення податкового законодавства та зменшення кількості податків. Податкова система України потребує подальшого реформування відповідно до загальноєвропейського досвіду. Зокрема, це стосується таких податків як податок на прибуток, податок на додану вартість, акцизний податок, податок на доходи фізичних осіб та соціальні податки. Ставки вище зазначених податків в Україні та країнах ЄС наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Ставки окремих податків в Україні та окремих країнах ЄС (всі дані по країнах-членах ЄС наведені станом на кінець 2010 р.)*

Види податків	Україна	Велика Британія	Франція	Бельгія	Німеччина	Данія	Угорщина	Польща	Словаччина	Чехія	Латвія
Податок на прибуток підприємств, %	з 2012 р. – 21; з 2013 р. – 19; з 2014 р. – 16	25	33,33	24,9 8,31, 34,5 (+ 3)	30- 33,3	25	10	19	19	19	15
Податок на доходи фізичних осіб, %	В залежності від обсягу та джерела доходу – 0, 1, 5, 15, 17, 30	0-50	До 40	Від 25 до 50	15-45	38-51,5	16	18, 32	19	15	26
Податок на додану вартість, %	2011р.–2013р.– 20; з 2014 р. – 17;0	17,5	19,6	21	19	25	25	22	19	20	21

* Складено за даними: <http://www.taxrates.cc>

В Україні з 2014 року діятиме одна з найнижчих ставок податку на прибуток серед європейських країн, що сприятиме, на думку багатьох економістів, залученню іноземних інвестицій за рахунок дешевого капіталу. Суттєвим аспектом в порядку стягнення податку на прибуток в країнах-членах ЄС є наявність інвестиційних пільг. Такі пільги, як правило, надаються у вигляді права на прискорену амортизацію об'єктів основних засобів або на можливість використання компаніями податкового вирахування на суму витрат, що отримані від науково-дослідної або інноваційної діяльності.

Відповідно до податку з доходів фізичних осіб ставки в Україні є, навпаки, досить низькими та не враховують структуру доходів населення. Наприклад, у Бельгії ставки даного податку коливаються від 25 до 50 відсотків, у Греції – до 40 %. Більшість країн Європи мають прогресивну шкалу оподаткування доходів громадян. У багатьох економічно розвинених країнах світу частина доходів громадян взагалі звільнена від податку на доходи фізичних осіб [2].

У всіх державах-членах ЄС діє податок на додану вартість, обов'язкова наявність якого передбачена 112 Директивою ЄС (від 28.11.2006 р.), цією ж Директивою встановлюється мінімальна стандартна ставка в розмірі 15% з можливістю перегляду.

Зазначимо, що відповідно до цього нормативного акту держави-члени ЄС можуть застосовувати одну або дві знижені ставки. Знижена ставка не може бути меншою 5% [3].

3. Активна співпраця ДПС України з представниками бізнесу, проведення діалогів-зустрічей (у т.ч. з іноземними інвесторами, транснаціональними корпораціями, дипломатами).

Податкова служба останнім часом звернула увагу на великих платників податків, зокрема, на транснаціональні корпорації, що мають виробничі потужності в Україні. Більшість з них залишає в нашій країні меншу частину своїх прибутків.

В основі національних стандартів трансфертного ціноутворення, що визначає ДПС України є принцип «точки прибутку», тобто сплата податків повинна відбуватись в країнах отримання прибутку. Так деякі фінансово-промислові групи, що функціонують в Україні, роблять банкрутами свої українські філії, а прибуток виводять у країни з пільговим оподаткуванням. Це є прямим порушенням податкового законодавства і зменшує надходження до державного бюджету.

4. Політика співробітництва та взаємодопомоги між ДПСУ з фіскальними органами країн ЄС, США, що спрямована на посилення міжнародної співпраці. Так відповідно до Наказу ДПС України від 30 грудня

2011 року №319 затверджено Концепцію міжнародного співробітництва Державної податкової служби України на 2012-2013 роки.

5. Підвищення інвестиційної привабливості Україні та покращення умов для залучення іноземних інвестицій. ДПС є ініціатором створення національного рейтингу ділової активності та визначення індексу інвестиційної активності вітчизняних підприємств. ДПС заявила про залучення до даного проекту провідних аудиторів для реальної оцінки ділової активності в Україні та відображення рівня ділової активності.

Іноземні інвестори у співробітництві з ДПС звертають увагу на саме відшкодування ПДВ. У 2010 році із заявлених до відшкодування 16,3 млрд. грн. підприємства з капіталом європейського походження отримали лише 7,4 млрд. грн. У 2011 році за загальної заявки 15,4 млрд. грн. виплати склали 16,1 млрд. грн., тобто відбулося погашення старих боргів. Це позитивно вплине на залучення нових іноземних інвестицій та нарощування компаніями своїх виробничих потужностей в Україні. Зокрема, завдяки автоматичному відшкодуванню ПДВ, 168 іноземних компаній в Україні за 1 квартал 2012 року отримали 5 мільярдів гривень, у т.ч. підприємства, що мають європейський капітал отримали 3,6 млрд. грн. [4].

6. Підвищення ефективності функціонування органів різних рівнів та перетворення ДПС з контролюючого органу на сервісну службу (створення сервісних центрів для платників податків, які є спеціальними установами, що орієнтовані на надання консультацій та інших послуг, пов'язаних з оподаткуванням: взяття на облік, допомога у складанні звітності, прийом звітів, видача необхідних довідок). Податкова служба у 2012 році зменшила в три рази перевірки платників податків-юридичних осіб та перейшла на електронну форму звітності. ДПС України спрямовує увагу, перш за все, на адміністрування податків та суттєве зменшення бюрократичних процедур.

7. Проведення активної інформаційної та роз'яснювальної діяльності серед населення (створення конкурсів малюнків серед дітей, презентація мультику «Місто мрії», проведення конкурсу для визначення сумлінних

платників податків, співпраця з ЗМІ тощо). Діяльність працівників фіскальних органів спрямована на покращення репутації податкового інспектора та підвищення сумлінності платників податків.

8. Активне залучення сучасних інформаційних технологій та їх поширення серед платників податків. Це дозволить поглибити співпрацю фіскальних органів та платників податків, розширити спектр послуг ДПС, підвищити рівень дотримання норм податкового законодавства платниками податків тощо. Так, завдяки впровадженню електронних засобів обміну інформацією зменшилась кількість особистих контактів платників податків з органами державної податкової служби. Якщо у 2010 році лише 39% платників подавали податкову звітність у електронній формі, то у 2012 році цей показник становить понад 90% [5]. Здійснюються заходи щодо створення єдиного веб-порталу податкового відомства, що об'єднуватиме електронні сервіси обслуговування платників 27 веб-сайтів територіальних органів у один. Таким чином за допомогою сучасних технологій ДПС вдосконалим процес управління з метою якіснішого обслуговування платників податків, зниження витрат праці та підвищення ефективності процесів операційної діяльності.

Проте варто наголосити, що податкова політика України відповідно до євроінтеграційних процесів потребує внесення багатьох коректив. Вони, зокрема, стосуються надання пільг для розвитку пріоритетних галузей економіки України (перш за все, сільському господарству та розвитку альтернативних джерел енергії), створення умов для малого бізнесу (проста реєстрація, зручна і необтяжлива сплата податків, звільнення від сплати податків на початку функціонування малих підприємств тощо).

На нашу думку, податкові органи надають перевагу великому бізнесу та залученню іноземного капіталу. Малий та середній бізнес не відчувають достатньої підтримки з боку держави. А тому органи ДПС повинні орієнтуватись на досвід країн ЄС. Податкове стимулювання у країнах ЄС базується на застосуванні прогресивної шкали оподаткування. Зазначимо, що

переважна частина бюджету країн ЄС формується за рахунок надходжень платників податків – фізичних осіб, а не підприємств.

Також значної підтримки потребує аграрний сектор України, що є запорукою зміцнення економіки України. Головна функція таких пілг – надання стимулу для розвитку галузі та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на міжнародному ринку.

Таким чином, податкова політика України здійснюється відповідно до євроінтеграційних процесів, активно використовуючи досвід країн ЄС. Проте її напрями диктуються, перш за все, рівнем наповнення бюджету та політичною ситуацією в країні. В Україні не приділяється достатньої уваги майновому оподаткуванню, зменшенню податкового тиску на суб'єктів господарювання, наданню галузевих пілг та удосконаленню методичного інструментарію для визначення податкового навантаження на платників податків.

Література:

1. Колотуха С. Адаптація податкового законодавства до європейських стандартів – лише перший крок// [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sta.kr.ua/integration/110106/index.html>
2. Оподаткування в країнах ЄС // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.odpa.if.ua>
3. Ставки окремих податків в Україні та деяких країнах ЄС // Інформація департамент апарату ФПУ з питань економічного захисту// [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua>
4. Осінній Ф. Податкова «євроінтеграція» // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/detail/122658>
5. Місце зустрічі — офіційний портал органів ДПС України // Вісник податкової служби України // [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/2425>